

Community Music Therapy med brugerbands

Julie Krøier og Kirsten Saurus Mehlsen *begge 6. semesters studerende på musikterapiuddannelsen, Aalborg Universitet. Kontakt: jukso@hum.aau.dk og saurus@hum.aau.dk*

Indledning

Til den europæiske musikterapi konference i Holland, 2007, havde denne artikels forfattere den store fornøjelse at opleve det nor-

ske brugerband, Ragnarock, spille. Vi blev meget imponerede over den spilleglæde og musikalske indlevelse, som bandet udstrålede.

Figur 1: Ragnarock, august 2007

Under denne koncert – og i løbet af konferencen – blev betegnelsen ‘Community Music Therapy’ anvendt flere gange og vi blev interesseret i at finde ud af, hvad dette begreb dækkede over, eftersom vi aldrig havde hørt om det gennem vores tid på musikterapi-uddannelsen i Aalborg. Da vi skulle vælge emne for 5. semesters projekt, fandt vi det derfor interessant at undersøge ‘Community Music Therapy’ (herefter CoMT) nærmere, samt udforske hvordan begrebet evt. kunne sættes i forhold til brugerbands.

I artiklen præsenterer vi centrale aspek-

ter ved community-tankegangen. Ligeledes demonstrerer vi hvordan CoMT kan anvendes som en teoretisk ramme i forhold til musikterapeutisk arbejde med brugerbands. Vi inddrager brugerbandet ‘Pop Og Kompagni’ (herefter P&K), som under ledelse af musikterapeut Per Muff, kunne opleves live ved musikterapistudiets 25 års jubilæum på Hotel Phønix i Aalborg, september 2007.

Vi kan naturligvis ikke komme ind på alle aspekterne fra projektet i denne artikel, men håber, at denne lille indførelse i brugerbands og Community Music Therapy giver

læserne lyst til at udforske fænomenet yderligere. Nogle af de bøger og artikler vi selv har haft megen fornøjelse af at læse, kan findes bagerst i artiklen. Desuden er interesserede læsere velkomne til at låne vores projekt ved henvendelse til os.

Community Music Therapy

Mercedes Pavlicevic og Gary Ansdell (herafter *Pa&An*) udgav i 2004 bogen 'Community Music Therapy'. Bogen er en samling af 14 musikterapeuters oplevelser og tanker vedrørende CoMT. *Pa&An* benytter metaforen 'the ripple effect' til at beskrive, hvad de forstår ved CoMT. Musik er for *Pa&An* et fænomen, der spreder sig og giver genklang i den sammenhæng, det befinder sig i: Som når en sten kastes i vandet og ringene breder sig.

Der findes ikke nogen egentlig definition på CoMT. *Pa&An* understreger, at netop fordi CoMT afhænger af den kontekst som den foregår i, vil definitionen være forskellig fra praksis til praksis. Ordet 'community' er central i CoMT. Ifølge *Pa&An* betyder community sted eller område, og CoMT er netop kendetegnet ved at musikterapeuten anskuer hele 'community' som sit arbejdsområde. Ordet community har en bredere betydning på engelsk end på dansk. På dansk kan community oversættes både til fællesskab og samfund, mens det engelske ord dækker begge disse betydninger. Derfor har vi valgt at bibeholde det engelske ord i denne sammenhæng.

Indenfor CoMT opfatter musikterapeuten primært sig selv som musiker og begrebet 'musicking' (Small, 1999) er centralt. Indenfor CoMT kan 'musicking' overordnet betragtes som terapiens mål, men musik er midlet. Gennem musikaktiviteter kan CoM-Terapeuten give klienterne interpersonelle og følelsesmæssige oplevelser, som kan bidrage til en følelse af fællesskab. CoMT er

således oplagt i forhold til gruppearbejde, men kan også anvendes i individuel musikterapi, hvor musikken bringes ud af terapirummet og integreres i community.

I forbindelse med vores projekt, interviewede vi Per Muff, som fortalte os, at han ikke opfatter P&K som decideret musikterapeutisk arbejde, men at han imidlertid ser sig selv både som musikterapeut – idet han gør brug af musikterapeutiske redskaber – og musiker, når han arbejder med P&K, hvor han udfylder de to roller ligeligt fordelt, hvilket stemmer overens med CoMT tankegangen/teorien. Musikerne i P&K pointerede flere gange, at kammeratskabet i orkestret betød rigtig meget for dem, og det, mener vi, illustrerer, hvordan social samhörighed, er en central del af deres medvirken i P&K.

Udover musicking begrebet taler man også om et performance-aspekt i CoMT og det har skabt en del debat blandt musikterapeuter (Ansdell, 2005). Ifølge *Pa&An* (2004) opstår det største tvivlsspørgsmål omkring validiteten af musikterapien i CoMT, når performance bliver en del af praksis. Ansdell (2005) refererer til konsensusmodellen, som er imod performance: Terapien her prøver netop at undgå, at klienten 'optræder' dvs. 'spiller teater'. Desuden handler det her først og fremmest om processen frem for produktet, og der er behov for enerum og fortrolighed. *Pa&An* (2004) vil imidlertid muliggøre en forening af performance og musikterapiens teoretiske tænkning, sådan at performance bliver legitimt og dermed basis for ny undersøgelse og videre vejledning indenfor musikterapi. Og de mener, at den nyere tænkning omkring musikterapi giver plads til, og mulighed for, performance. De henviser bl.a. til, at når CoMT skal tage kulturen i betragtning, er der mange ikke-vestlige kulturer, hvor det at optræde med musik er en naturlig del af

kulturen. Performance i CoMT fokuserer lige så meget på produktet som på processen, og den skaber netværk blandt community'er og institutioner. Ansdell (2005) fremstiller også performance som en social begivenhed, hvor han inddrager Smalls (1998) tanker, som går på, at musicking handler om at skabe og optræde i fællesskab, og det er fællesskabet, der viser meningen i det at optræde musikalsk (Small, 1998, s. 193).

Brynjulf Stige har beskæftiget sig med CoMT i praksis siden 1980'erne, hvor han, sammen med en anden musikterapeut, iværksatte et projekt, hvor de begreber og retningslinier, der kendetegner CoMT, blev anvendt i praksis. Musikterapiprojektet bestod i at give en gruppe udviklingshæmmede mulighed for, vha. specieltilrettelagte musikaktiviteter, at spille og deltage i det lokale big-band og kor. Stige benyttede i dette projekt musikterapien som kulturelt engagement (*cultural engagement*). Ifølge Stige er musik i stand til at skabe kontakt mellem forskellige 'community'er', i dette tilfælde mellem det institutionelle fællesskab, som de udviklingshæmmede færdes i, og det lokale samfund i den norske by. Stige mener endvidere, at arbejdet med musicking og 'community'er' ikke nødvendigvis kun skal varetages af musikterapeuter, men at det *kan* være et muligt arbejdsområde for musikterapeuter. Herigennem kan kendskabet til musikterapi endvidere øges (Stige, 2002). Stiges erfaringer med at benytte CoMT i forbindelse med musikterapeutisk arbejde indenfor specialområdet, finder vi relevante i forhold til fokus i vores projekt. Selvom der er stor forskel på inkluderende musikaktiviteter i Nordnorge og brugerband-fænomenet i Danmark, beskæftiger begge projekter sig med deltagernes kontekst samt deres kulturelle baggrund.

Brugerbands

I vores projekt undersøgte vi begrebet brugerbands specielt med henblik på udviklingshæmmede. (Begrebet brugerbands optræder også indenfor andre fagområder f.eks. psykiatrien).

Gennem vores projektarbejde fandt vi ud af, at i de fleste aktivitetstilbud til udviklingshæmmede, er der som regel musik under én eller anden form, ofte fællessang, kor eller instrumentalundervisning. Hvor der er tilknyttet en musiker, musikpædagog, musikterapeut eller anden (musik-)fagperson, er der skabt deciderede bands udover de øvrige tilbud. Desuden fandt vi ud af, at 'brugerbands' har deres egen kultur (community) med egne festivaler, melodigrandprix, café arrangementer, turné- og udvekslings-virksomhed til andre lande mm. Vi har ikke kunnet finde en samlet fortegnelse over brugerbands i Danmark, men på internetportalen www.knus.nu, er nævnt aktivitetscentre, klubber, kulturhuse for udviklingshæmmede. Desuden er der links til nogle brugerbands, teatre, medieværksteder, skoler og kurser, samt enkelte internationale links. Disse viser, at der er musiktilbud både på bosteder, dagcentre, samt på særlige (aften)skoler for udviklingshæmmede.

I takt med udbredelsen af brugerbands, er der dukket forskellige festivaler op for udviklingshæmmede. Den største festival er Sølundfestivalen – en festival på linje med andre 'normale' musikfestivaler, men målrettet udviklingshæmmede. Der er optræden af professionelle bands i løbet af festivalen og derudover er der flere scener, hvor brugerbands spiller. Udover at spille på Sølundfestivalen spiller brugerbands til lokale arrangementer/festivaler, på plejehjem, forskellige institutioner og dagcentre, og mange deltager desuden til det årlige

ge handicap-melodigrandprix. Mange brugerbands er måske startet som en proces-orienteret aktivitet. Men den tilsyneladende store succes har gjort, at det nu ikke kun er processen der er vigtig, men også produktet (og performance) er i fokus – jf. de mange forskellige optrædener i forskellige 'community's'.

Vi har erfaret, at kendte og populære solister/bands som Birthe Kjær, Richard Ragnvald, Bjørn & Okay, Kandis m.fl. – nogle af repræsentanterne for den gedigne dansktop musik – alle har fanklubber, hvor der er mange udviklingshæmmede. Meget af brugerbands repertoire er således disse kunstneres sange, og brugerbands eg-

ne sange er tydeligt inspirerede af stilen: Pop(ulær)musik.

Popmusikkens kendetegn er genkendelighed og enkelhed, med tekster der ofte beskriver hverdagslivets glæder og sorger.

Vi var i oktober 2007 til handicap-melodigrandprix i Hobro. Her fik vi bekræftet vores formodning vedr. brugerbands foretrukne musikstil: Ud af ti bands blev der i ni tilfælde spillet popmusik (dansktop musik). Kun et enkelt band spillede decideret rock musik. Performance, musicking og community mener vi er begreber som tydeligt ses i spil ved en begivenhed som handicap-melodigrandprix.

Vores konklusion

Gennem vores projekt erfarede vi, at de anvendte begreber indenfor CoMT: musicking, performance og community også var begreber som Per Muff havde gjort sig overvejelser om. Ligeledes fandt vi frem til, at deltagerne i P&K er meget interesserede i at komme ud og spille og møde nye mennesker fra andre miljøer.

Vi er sikre på, at Stiges, Pavlicevics og Ansdells meninger og teorier om CoMT begrebet, bliver diskuteret blandt musikterapeuter. Nogle vil være dybt uenige og mene at musikterapibegrebet bliver udvandet, andre vil genkende elementer fra egen praksis, og atter andre blive glade for, at der nu er 'opfundet' en betegnelse for det, de har gået og lavet i årevis!

Vi er selv meget optaget af community tanken, og ser det som endnu en mulighed for at gøre musikterapien mere synlig i samfundet.

May the ripple effect go on ...

Vil du læse mere ...

Ansdell, G. (2002) *Community Music Therapy & The Winds of Change*. [www.voices.no/mainissues/Voices2\(2\)ansdell.html](http://www.voices.no/mainissues/Voices2(2)ansdell.html)

Ansdell, G. (2005) *Being Who You Aren't; Doing What You Can't*. www.voices.no

Bøtker, J. & Kristensen, V. (2006) *Musikterapi med grupper af medarbejdere*. Speciale, Aalborg Universitet.

O'Grady & McFerran, K (2007) *Community Music Therapy and its relationship to Community Music: Where does it end?* Nordic Journal of Music Therapy, vol 1

Pavlicevic, M. & Gary, A. (2004) *Community Music Therapy*. London: Jessica Kingsley Publishers

Small, C. (1998) *Musicking*. Hannover NH: Wesleyan University Press

Stige, B. (2002) *Culture-centred Music Therapy*. Barcelona Publishers. USA

Figur 2: Pop & Kompagni fra Nørresundby med "Sommeren er den bedste tid"

Vi er syv voksne udviklingshæmmede og en underviser. Til sammen udgør vi bandet POP & KOMPAGNI. Vi har vores faste base på det beskyttede værksted "Limfjordsværkstedet" i Nørresundby. Her planlægger vi og øver os hver torsdag. Når vi øver, har alle værkstedets brugere og medarbejdere mulighed for at komme ind og lytte, danse og spille med. Nogle gange udvikler disse øvedage sig nærmest til en ren fest med masser af gang i den og netop gang i den er noget af det vi elsker allermest ved at spille. Noget vi også elsker er at komme ud og spille og det gør vi tit - til fester og festivaler for udviklingshæmmede og efterhånden til flere og flere offentlige arrangementer. Vi har udgivet 3 cd'er og til oktober går vi i studiet for at indspille vores fjerde. Vi har også vundet Grand Prix for Handicapbands fire gange - i 1997, 2000, 2002 og 2006.

Vokal: Finn Nicholajsen, Per Muff, Norma Nielsen, Brian Poulsen & Bo Peitersen

Percussion: Bo Peitersen, Norma Nielsen & Søren Juhl Winter

Trommer: Søren Juhl Winter

Guitar: Danny Nielsen

Keyboard: Brian Poulsen

Harmonika: Brian Poulsen

Bas: Per Muff

Lydassistance, medhjælper, roady og CD-sælger: Kim Nielsen

Underviser: Per Muff